

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting the Preparation Before Retirement of Higher Education Personnel in Chiang Mai Province

เมตตา พรวรรณศิริเวช

อาจารย์ประจำสำนักการศึกษาทั่วไป

มหาวิทยาลัยพายัพ

Metta Pornwannasiriwet

Lecturer of The General Education office,

Payap University

E-mail: metta_p@payap.ac.th; Ph: 064-747-9359

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 18 กันยายน 2566

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ

ครั้งที่ 1 : 24 ธันวาคม 2566

ครั้งที่ 2 : 17 มกราคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 25 มกราคม 2567

ดร.ปัทมวรรณ จินดารักษ์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

Dr. Patamawan Jindarak

Assistant Professor of DBA Program Faculty of Business Administration, Payap University

E-mail: patamawan_j@payap.ac.th; Ph: 085-360-0984

สายสุนีย์ เกษม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

Saisunee Kasem

Assistant Professor of Management Program Faculty of Business Administration,

Payap University

E-mail: saisunee_c@payap.ac.th; 084-515-5964

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับปัจจัยการทำงานและระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 2. เปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยครอบครัว ต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3. ศึกษาปัจจัย การทำงานที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ประชากรของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่าระดับปัจจัยการทำงานและระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ตำแหน่งบริหาร รายได้ต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้ที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน ในขณะที่ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยครอบครัว พบว่า ภาระหนี้สินของครอบครัว ภาระหนี้สินหลังเกษียณ และการวางแผนทางการเงินที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานมีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ระดับต่ำถึงปานกลาง และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า 3 ปัจจัยตามลำดับคือ ด้านความสมดุลระหว่าง ชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (X4) ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน (X3) ด้านทักษะทางวิชาชีพ (X1) ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 43.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาประยุกต์กับนโยบายของชาติในเรื่องของนโยบายสุขภาพและโครงการสำหรับผู้สูงอายุ โดยจะเป็นประโยชน์อันเนื่องมาจากจำนวนของผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ สถาบันอุดมศึกษา เกษียณอายุงาน ปัจจัยการทำงาน

Abstract

The objectives of the research were to: 1) study the level of working factors and level of the preparation before retirement of higher education personnel in Chiang Mai Province, 2. compare the personal factors and family factors towards the preparation before retirement of higher education personnel in Chiang Mai Province, and 3. study the working factors affect the preparation before retirement of higher education personnel in Chiang Mai Province. The sample was 400 higher education personnel in Chiang Mai Province, aged between 40-59 years old. The research instrument was a questionnaire set. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test independent, one-way ANOVA, correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The result revealed that the mean scores of levels of working factors and the level of the preparation before retirement at a high level. The comparison of the preparation before retirement by personal factors found that age, education, type, position, monthly income, and the adequacy of income were different. Moreover, the results of family factors found that family debt burden, liabilities after retirement, and financial planning were different at the statistical significance level of .05. The result of relationship between working factors and the preparation before retirement found that the working factors had a relationship with the preparation before retirement at low to moderate levels. Moreover, the result of the stepwise multiple regression analysis found that work-life balance (X4), collaboration and relationships (X3), and professional skills (X1) affected the preparation before retirement at 43.7%. The results of this study can be applied for national policy in terms of healthcare policies and programs for older people. Moreover, these benefits will be given to the increasing of number of older people in the future.

Keywords: Preparation Before Retirement, Higher Education, Retirement, Working Factors

บทนำ

องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2001-2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โดยทวีปยุโรป มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ขณะที่ทวีปเอเชียมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับสี่ของโลก โดยประเทศไทย ถือเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดเป็นอันดับสี่ในทวีปเอเชีย และถือเป็นอันดับสองในอาเซียน และในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Chewasopit, 2019) ซึ่ง Development of Order Person (2021) อธิบายว่าสังคมสูงวัยคือสังคมที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ United Nation (United Nation, 2015) ระบุว่า ผู้สูงอายุ (Older Person) หมายถึง ประชากรทั้งชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไว้ 3 ระดับ ได้แก่ 1. สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด 2. สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และ 3. สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด และจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครองที่ Marketeer Team (2022) ได้รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี พ.ศ. 2565 โดยประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีจำนวนประชากรผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไปในปี 2565 จำนวน 12,116,199 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 0.5 แบ่งเป็น “ผู้สูงอายุวัยต้น” ช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 6,843,300 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด “ผู้สูงอายุวัยกลาง” ช่วงอายุ 70-79 ปี มีจำนวน 3,522,778 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 และ “ผู้สูงอายุวัยปลาย” อายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 1,750,121 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 ดังนั้น ประเทศไทยจึงใกล้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และสถาบันวิจัยสังคมและประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) คือ มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดและผู้สูงอายุเพิ่มสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด ในช่วงประมาณปี 2578 (Tangtipongkul, 2019)

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในประเทศไทยเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ในช่วงระยะแรกเป็นกลุ่มที่พึ่งเกษียณอายุงาน ทั้งนี้การเกษียณอายุงาน เป็นจุดเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งจะต้องหยุดการทำงานเมื่อครบอายุการเกษียณที่กำหนด เมื่อถึงเวลาที่ต้องหยุดทำงานจะต้องมีการปรับตัว บางคนไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการสูญเสียตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ ตลอดจนรายได้ที่ลดลง อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่าและเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม ผลเสียที่เกิดขึ้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข

จากข้อมูลประชากรของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2556-2560 พบว่าอัตราส่วนของประชากรที่มีอายุ 40-59 ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2556, 2558 และ 2560 คิดเป็นร้อยละ 23.10, 23.30 และ 23.50 ตามลำดับ (Pangsir & Wanaratwichi, 2020) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ประชากรก่อนวัยสูงอายุเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมในขณะที่ร่างกายยังมีความสมบูรณ์ แข็งแรง สำหรับประชากรผู้สูงของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า ภูมิภาคที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในพื้นที่ภาคเหนือ และเมื่อเรียงลำดับจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด 5 อันดับ จาก 77 จังหวัด พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด จำนวน 349,755 คิดเป็นร้อยละ 19.60 (Department of Older Persons, 2021) ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และเจาะจง เลือกบุคลากรทางการศึกษาทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนของสถาบันทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลางถึงตอนปลาย กลุ่มอายุระหว่าง 40-59 ปี ซึ่งอยู่ในวัยแรงงานก่อนเกษียณอายุการทำงานตามแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (2566-2580) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างช้าที่สุดคือ วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (อายุ 40-59 ปี) (Technical Promotion and Support Office, 2016) โดยแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (2566-2580) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เพิ่มพูนศักยภาพของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ สภาพแวดล้อม การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรมอันจะทำให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม และมีหลักประกันที่มั่นคงไปจนบั้นปลายของชีวิต อีกทั้งรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก ด้วยการส่งเสริมให้ประชากรที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25-59 ปี ซึ่งจะเป็นผู้สูงอายุในอีก 1-35 ปีข้างหน้า เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนัก

และเตรียมการให้พร้อมเพื่อให้มีชีวิตที่ดีในยามสูงอายุ พร้อมที่จะยอมรับและร่วมมือกับผู้สูงอายุในการเป็นพลังขับเคลื่อนสังคม หรือให้การเกื้อหนุนผู้สูงอายุในยามที่จำเป็น โดยผลการศึกษาจะอธิบายได้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ อายุการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยการทำงาน โดยการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่วัย ผู้สูงอายุนั้น มีความสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต (Chaisombut & Yana, 2019; Tipwong & Suppakitiporn, 2017) เนื่องจาก การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน หากเกิดความเปลี่ยนแปลงด้านหนึ่งก็จะส่งผลกระทบไปอีกด้านหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดผู้สูงอายุคุณภาพหลังวัยเกษียณ การทำงานโดยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ และการทำหน้าที่ ของพลเมืองที่ดี มีคุณค่าและช่วยพัฒนาประเทศไทย ให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการทำงานและระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากร สถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยครอบครัว
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการทำงานที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากร สถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน โดยปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ส่วนตัว ความพอเพียงของรายได้ รูปแบบที่อยู่อาศัย โรคประจำตัว
2. ปัจจัยครอบครัวที่ต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานต่างกัน โดยปัจจัยครอบครัว ประกอบด้วย ลักษณะของครอบครัว รายได้ของครอบครัว หนี้สิน จำนวนสมาชิกของครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และระยะเวลาที่ครอบครัว อาศัยในชุมชน
3. ปัจจัยการทำงานส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงานและด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน และชีวิตส่วนตัว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุการทำงาน

การกำหนดอายุสำหรับการเกษียณอายุงานของประเทศไทย ในภาครัฐกำหนดให้ข้าราชการพ้นจากข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปี ในขณะที่ภาคเอกชนไม่มีการกำหนดอายุเกษียณอย่างเป็นทางการขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละองค์กร โดยส่วนใหญ่กำหนดที่ 60 ปี (Benchawan, 2015) จากการศึกษา พบว่าการเกษียณอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่เกษียณอายุ ในหลายด้าน เนื่องจากต้องเข้าสู่ภาวะวัยสูงอายุด้วย ซึ่งผลกระทบเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้เกษียณ หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตอย่างมาก เช่น ผลกระทบด้านร่างกายที่พบกับความเสื่อมของอวัยวะร่างกาย ผลกระทบด้านจิตใจ เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันต่อกิจวัตรประจำวันจากที่เคยปฏิบัติไปสู่การมีเวลาว่างมากขึ้นและในขณะเดียวกัน การเกษียณอายุทำให้ผู้เกษียณอายุนั้นรู้สึกว่างเปล่าเนื่องจากความเหงาเนื่องจากความเหงาที่เคยมีอยู่หมดไป ผลกระทบด้านสังคม จากการที่มีบทบาททางสังคมลดน้อยลง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ต้องออกจากงานเดิม ทำให้รายได้ลดลงในขณะที่มีรายจ่าย เพิ่มมากขึ้นจากการดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่เกิดจากความเครียดและความเบื่อหน่ายจากเวลาว่างมากเกินไป และ ผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคู่ชีวิตและสมาชิกในครอบครัว เมื่อต้องใช้เวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้นทำให้ คู่ชีวิต หรือสมาชิกในครอบครัวอาจรู้สึกถูกรุกร้าอาณาเขตมากขึ้นอาจส่งผลต่อภาวะทางอารมณ์ได้ ดังนั้น ผลกระทบจากการเกษียณ อายุการทำงานดังกล่าวข้างต้น อาจส่งผลต่อผู้เกษียณอายุที่ขาดการวางแผนการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุการทำงาน ที่ดี ซึ่งอาจเกิดภาวะตึงเครียดเศร้าหมอง และนำไปสู่ปัญหาสุขภาพที่รุนแรงต่อไปได้ เนื่องจากผู้เกษียณอายุไม่สามารถ ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทันทีภายหลังเกษียณได้ (Benchawan, 2015; Kerdjang & Thamma-apipon, 2018)

จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุการทำงานเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะจึงเลือกการศึกษากลุ่มอายุระหว่าง 40-59 ปี และกำหนดตัวแปรจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยการทำงาน ดังนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** หมายถึง ข้อมูลซึ่งเป็นลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ความพอเพียงของรายได้ รูปแบบการอยู่อาศัย และโรคประจำตัว (Thiantavon, 2020; Nopnarin & Kanokthet, 2020; Onthaisomg et al., 2020; Chaisombut & Yana, 2019)

2. **ปัจจัยครอบครัว** หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือภายในครอบครัว ที่ให้การเกื้อหนุนกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นปัจจัยนำไปสู่การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ได้แก่ ลักษณะของครอบครัว รายได้ของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว จำนวนสมาชิกของครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัว และระยะเวลาที่ครอบครัวอาศัยในชุมชน (Jaikhamwang et al., 2021; Chaisombut & Yana, 2019)

3. **ปัจจัยการทำงาน** หมายถึง ลักษณะสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและจะมีผลให้เกิดการเตรียมความพร้อมที่ดีก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ได้แก่ ทักษะทางวิชาชีพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน และ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Wongwiwat & Charoenwiriyaikul, 2020; Tipwong & Supapitiporn, 2017)

การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

การวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

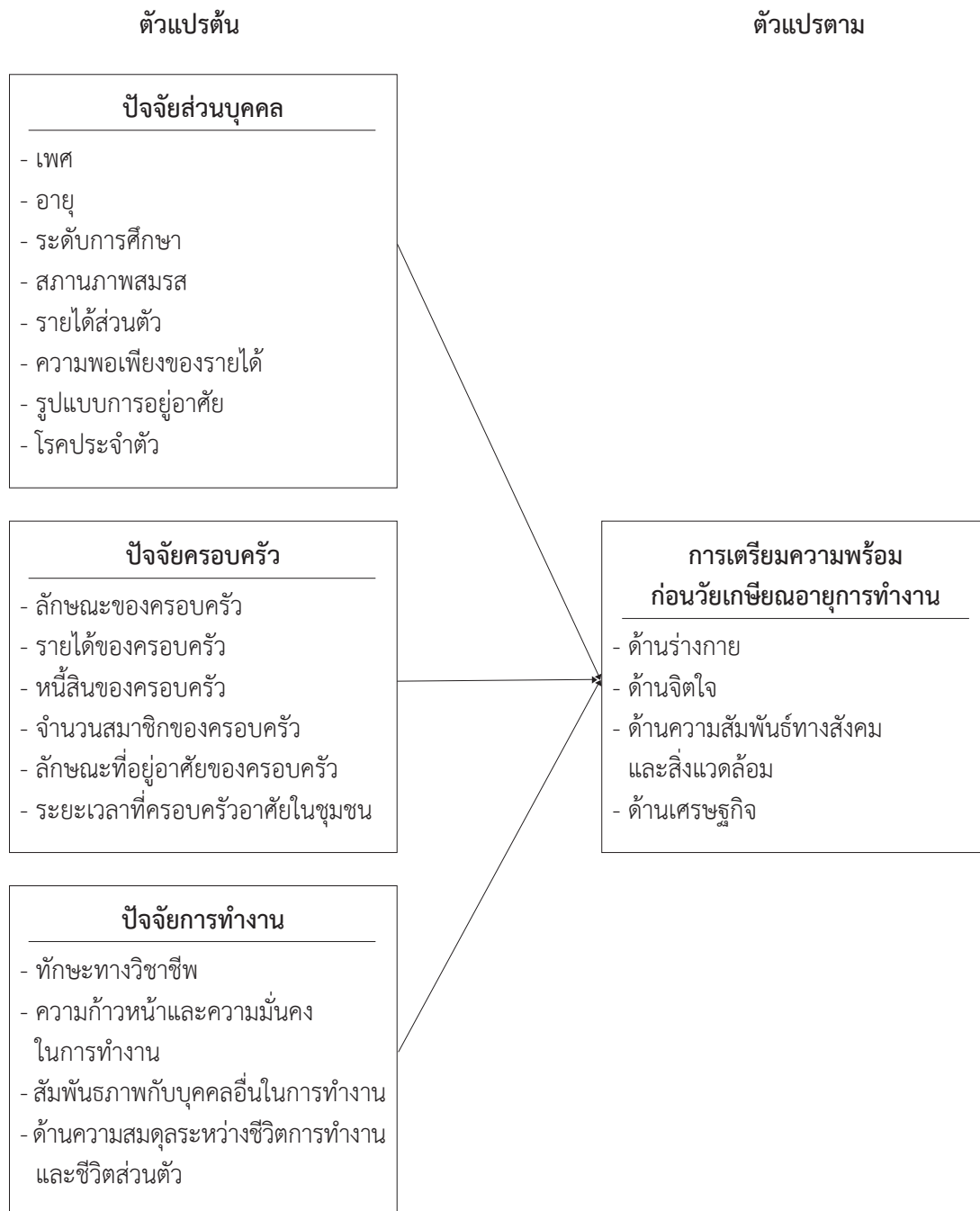
1) การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย หมายถึง การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน โดยการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ มีแนวปฏิบัติได้หลากหลายวิธี เพื่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดี (Panjapol, 2015) รวมทั้งการเตรียมการเพื่อพัฒนาการทางร่างกายที่เจริญตามภาวะปกติของร่างกาย ทั้งนี้การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายในวัยผู้สูงอายุนี้ วัยวัยทุกส่วนมีแต่ความเสื่อม พลังสำรองค่อยๆ ลดลง การปรับสภาพสมดุลทางกายก็ลดลงด้วย ทำให้เกิดภาวะไม่สุขสบาย ผู้สูงอายุต้องยอมรับสภาพเหล่านี้ และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสภาวะที่เป็นอยู่ (Karakate & Khetkan, 2019)

2) การเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ หมายถึง การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง การเตรียมความพร้อมเพื่อให้มีสุขภาพจิตที่ดี การทำความเข้าใจและการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว และสถานการณ์ทางสังคม มีการสร้างประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และตนเอง ตามพลังและศักยภาพของตนเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นที่ยอมรับ เคารพนับถือของคนในครอบครัวและสังคม และมีการใช้จ่ายที่เพียงพอและพอดีต่อฐานะทางการเงินของตนเอง เพื่อให้เกิดความสุขโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาบุคคลอื่น (Panjapol, 2015; Karakate & Khetkan, 2019)

3) การเตรียมความพร้อมด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การปรับตัวทางด้านอารมณ์และด้านสังคม และยังทำให้เกิดความสุขและความพึงพอใจ ทำให้เห็นคุณค่าในตนเอง ยังเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมอยู่ นอกจากทำกิจกรรมหรือแสวงหารูปแบบการมีส่วนร่วมทางสังคม การเตรียมความพร้อมพื้นฐานในระยะยาวสำหรับที่อยู่อาศัยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการเตรียมความพร้อมในด้านสังคม (Panjapol, 2015)

4) การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การวางแผนรายได้ การใช้จ่ายเงินให้สมดุลระหว่างรายรับ และรายจ่าย การเตรียมสะสมเงินออม และทรัพย์สิน เพื่อให้ฐานะมั่นคงก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน จึงมีแนวทางการเตรียมตัวทางรายได้ ได้แก่ การจัดการงบประมาณซึ่งเป็นการวางแผนงบประมาณรายรับ-รายจ่ายหลังการเกษียณอายุการทำงาน การประหยัดรายจ่าย โดยการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยหรือลดสิ่งที่ไม่จำเป็นลง และการเตรียมเงินสำรอง/สะสมทรัพย์ เป็นเงินสำรองสำหรับค่ารักษาพยาบาล รวมถึงเก็บไว้เป็นเงินฉุกเฉินเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่คาดคิด (Panjapol, 2015; Nopnarin & Kanokthet, 2020)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย โดยใช้เทคนิคเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกเจาะจงศึกษาจาก ประชากรบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาที่มีอายุ 40-59 ปี ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 5,290 คน จาก 10 สถาบัน จำแนกเป็น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 7 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 3 แห่ง (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021) คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 375 คน และเก็บข้อมูลจำนวน 400 คน เพื่อป้องกันข้อมูลที่อาจจะมีค่าผิดปกติ การเก็บตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น และเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก จากนั้นกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเจาะจงเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่มีบุคลากรมากกว่า 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาพรวม เท่ากับ 0.950 ใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบาย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทราบลักษณะแจกแจงของตัวแปร ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ t-test, One way ANOVA และ Scheffe เพื่อการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีแบบขั้นตอน (Step wise) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

การกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลวิจัย มีดังนี้คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 เท่ากับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 เท่ากับมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 เท่ากับปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 เท่ากับน้อย และค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 เท่ากับน้อยที่สุด (Silpcharu, 2020) และได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้คือ ระดับ 0.901-1.000 หมายถึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับสูงมาก ระดับ 0.701-0.900 หมายถึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับสูง ระดับ 0.501-0.700 หมายถึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับปานกลาง ระดับ 0.301-0.500 หมายถึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำ ระดับ 0.001-0.300 หมายถึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำมาก และระดับ 0.000 ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย (Rangsungruen, 2011)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา ระดับปัจจัยการทำงานและระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากแสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละด้าน

ปัจจัยการทำงาน (X)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
X1. ด้านทักษะทางวิชาชีพ	3.71	0.73	มาก
X2. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	3.76	0.70	มาก
X3. ด้านการทำงานร่วมกันและสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น	3.79	0.61	มาก
X4. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตในการทำงานและชีวิตครอบครัว	3.78	0.64	มาก
รวม	3.76	0.54	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน
ของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่แต่ละด้าน

การเตรียมความพร้อม (Y)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
Y1. ด้านร่างกาย	3.58	0.41	มาก
Y2. ด้านจิตใจ	3.97	0.56	มาก
Y3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	3.92	0.52	มาก
Y4. ด้านเศรษฐกิจ	3.84	0.61	มาก
รวม	3.83	0.44	มาก

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา
ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยครอบครัวแสดงดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.	t – test/ F – test	Sig.
เพศ	ชาย	148	3.80	0.45	-1.294	0.197
	หญิง	252	3.86	0.43		
อายุ	40 – 44 ปี	126	3.71	0.44	8.809**	0.000
	45 – 49 ปี	98	3.80	0.39		
	50 – 54 ปี	77	3.88	0.42		
	55 – 59 ปี	99	3.99	0.44		
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	24	3.87	0.55	8.844**	0.000
	ปริญญาตรี	150	3.74	0.44		
	ปริญญาโท	157	3.82	0.41		
	ปริญญาเอก	69	4.06	0.38		
สถานภาพสมรส	โสด	132	3.79	0.46	0.857	0.463
	สมรส	235	3.85	0.40		
	หย่าร้าง/หม้าย	31	3.89	0.59		
	แยกกันอยู่	2	3.71	0.32		
ประเภทบุคลากร	อาจารย์	129	3.97	0.42	4.368**	0.000
	เจ้าหน้าที่	271	3.77	0.43		
ตำแหน่งบริหาร	มี	315	3.78	0.43	-4.506**	0.000
	ไม่มี	85	4.02	0.41		

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test/ F - test	Sig.
รายได้ต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 – 14,999 บาท	9	3.68	0.55	2.345*	0.018
	15,000 – 19,999 บาท	17	3.61	0.35		
	20,000 – 24,999 บาท	36	3.85	0.49		
	25,000 – 29,999 บาท	61	3.83	0.39		
	30,000 – 34,999 บาท	76	3.73	0.43		
	35,000 – 39,999 บาท	52	3.86	0.46		
	40,000 – 44,999 บาท	48	3.86	0.41		
	45,000 – 49,999 บาท	28	3.83	0.42		
	50,000 บาทขึ้นไป	73	3.98	0.43		
ความเพียงพอของรายได้	พอเพียงและมีเหลือเก็บ	183	3.98	0.40	14.950**	0.000
	พอเพียงแต่ไม่มีเหลือเก็บ	114	3.77	0.36		
	ไม่พอเพียงแต่ไม่มีหนี้สิน	17	3.56	0.59		
	ไม่พอเพียงและมีหนี้สิน	86	3.67	0.48		
โรคประจำตัว	ไม่มีโรคประจำตัว	233	3.86	0.43	1.666	0.096
	มีโรคประจำตัว	167	3.79	0.44		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการศึกษาพบว่าระดับปัจจัยการทำงานและระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าอายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ตำแหน่งบริหาร รายได้ต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้ที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน ส่วน เพศ สถานภาพสมรส และโรคประจำตัว มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test/ F - test	Sig.
ปัจจัยครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว (คนเดียว)	127	3.81	0.45	0.458	0.712
	ครอบครัวเดี่ยว (อยู่กับคู่สมรส)	59	3.81	0.39		
	ครอบครัวเดี่ยว (คู่สมรส บุตร)	149	3.87	0.43		
	ครอบครัวขยาย (คู่สมรส บุตร ญาติ)	65	3.81	0.48		
จำนวนสมาชิกครอบครัว	อยู่คนเดียว	60	3.85	0.44	0.773	0.510
	2 คน	74	3.90	0.42		
	3 – 4 คน	216	3.81	0.43		
	5 คนขึ้นไป	50	3.82	0.48		

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน (ต่อ)

ปัจจัยครอบครัว	รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test/ F - test	Sig.
ลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัว	บ้านเดี่ยว	354	3.85	0.44	1.000	0.407
	ทาวน์เฮาส์	15	3.74	0.47		
	คอนโดมิเนียม	19	3.78	0.51		
	อพาร์ทเมนต์	5	3.70	0.07		
	อื่น ๆ เช่น ตึกแถว แฟลต หอพัก	7	3.58	0.16		
ความเป็นเจ้าของที่พัก	เป็นของตนเอง	331	3.84	0.44	0.881	0.451
	เช่าอาศัย	11	3.63	0.61		
	อาศัยอยู่กับญาติ	37	3.82	0.48		
	อื่นๆ เช่น บ้านพักสวัสดิการ/ราชการ	21	3.83	0.19		
ระยะเวลาที่ครอบครัวอาศัยในชุมชน	น้อยกว่า 1 ปี	4	3.80	0.71	0.704	0.621
	1 ปี - ไม่ถึง 5 ปี	33	3.82	0.49		
	5 ปี - ไม่ถึง 10 ปี	69	3.80	0.40		
	10 ปี - ไม่ถึง 15 ปี	50	3.76	0.34		
	15 ปี - ไม่ถึง 20 ปี	56	3.82	0.44		
	20 ปีขึ้นไป	188	3.87	0.46		
รายได้ของครอบครัว	10,000 – 14,999 บาท	3	3.46	0.69	1.733	0.089
	15,000 – 19,999 บาท	4	3.83	0.04		
	20,000 – 24,999 บาท	12	3.92	0.65		
	25,000 – 29,999 บาท	30	3.70	0.38		
	30,000 – 34,999 บาท	44	3.76	0.41		
	35,000 – 39,999 บาท	42	3.79	0.45		
	40,000 – 44,999 บาท	44	3.79	0.49		
	45,000 – 49,999 บาท	35	3.77	0.43		
	50,000 บาทขึ้นไป	186	3.91	0.42		
ภาระหนี้สินครอบครัว	ไม่มี	91	3.92	0.37	2.546*	0.012
	มี	309	3.81	0.45		
***ประเภทหนี้สิน	หนี้สินระยะสั้น/ ผ่อนสินค้าไม่ถึง 1ปี	34	3.82	0.55	2.080	0.103
	หนี้สินระยะกลาง 1 ปี - ไม่ถึง 5 ปี	56	3.91	0.43		
	หนี้สินระยะยาว 5 ปี - ไม่ถึง 10 ปี	48	3.87	0.48		
	หนี้สินระยะยาว 10 ปี ขึ้นไป	171	3.75	0.43		

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน (ต่อ)

ปัจจัยครอบครัว	รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test/ F - test	Sig.
***ลักษณะ หนี้สินเงินกู้	เงินกู้ในระบบ หรือ สถาบันการเงิน	304	3.81	0.45	0.313	0.731
	เงินกู้นอกระบบ ไม่มีดอกเบี้ย	3	3.67	0.50		
	เงินกู้นอกระบบ มีดอกเบี้ย	2	3.62	0.11		
***ความสามารถ ในการชำระหนี้	สามารถชำระหนี้ได้ตามเวลาที่กำหนด	299	3.81	0.46	1.467	0.143
	ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามเวลาที่กำหนด	10	3.60	0.25		
ภาระหนี้สิน	ไม่มีหนี้สินผูกพันหลังเกษียณ	321	3.87	0.41	2.684**	0.008
	มีหนี้สินผูกพันหลังเกษียณ	79	3.70	0.51		
การวางแผน ทางการเงิน	ไม่มีการวางแผนทางการเงิน เพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุ	153	3.76	0.48	-2.807**	0.005
	มีการวางแผนทางการเงิน เพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุ	247	3.88	0.40		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*** ประเภทหนี้สิน ลักษณะหนี้สินเงินกู้ และความสามารถในการชำระหนี้คำนวณจากภาระหนี้สิน จำนวน 309 ราย

ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยครอบครัวพบว่าภาระหนี้สินของครอบครัว ภาระหนี้สินหลังเกษียณ และการวางแผนทางการเงินที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน ส่วน รูปแบบครอบครัว จำนวนสมาชิกครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัว ความเป็นเจ้าของที่พัก ระยะเวลาที่ครอบครัวอาศัยในชุมชน รายได้ของครอบครัว ประเภทหนี้สิน ลักษณะหนี้สินเงินกู้ ความสามารถในการชำระหนี้ที่ต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงาน (X) ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน (Y) ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพ (X1) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (X2) สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน (X3) และความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (X4) พบว่า ปัจจัยการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำถึงปานกลางกับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานและรายด้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานกับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานภาพรวมและรายด้าน

	X1	X2	X3	X4	X
(X1) ทักษะทางวิชาชีพ	-				
(X2) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	0.704**	-			
(X3) สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน	0.530**	0.657**	-		
(X4) ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว	0.279**	0.440**	0.576**	-	

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานกับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุ
การทำงานภาพรวมและรายด้าน (ต่อ)

	X1	X2	X3	X4	X
(Y) การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน	0.374**	0.464**	0.551**	0.603**	0.609**
(Y1) ด้านร่างกาย	0.249**	0.303**	0.477**	0.526**	0.474**
(Y2) ด้านจิตใจ	0.346**	0.463**	0.486**	0.485**	0.549**
(Y3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	0.369**	0.441**	0.518**	0.549**	0.575**
(Y4) ด้านเศรษฐกิจ	0.258**	0.320**	0.363**	0.443**	0.421**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานภาพรวมของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ จากตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระที่ทดสอบแล้ว มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งหมด 3 ตัวแปรตามลำดับคือ ปัจจัยการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (X4) ปัจจัยการทำงานด้านสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน (X3) และ ปัจจัยการทำงานด้านทักษะทางวิชาชีพ (X1) สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 43.7 ($R^2=0.437$, $R = 0.661$, $F=102.637$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเมื่อเพิ่มปัจจัยทีละตัว

ตัวแปรอิสระ	R	R^2	Adjusted R^2	Std.Error of the Estimate	F	Sig.
X4	0.603	0.363	0.362	0.34988	226.970**	0.000
X4, X3	0.652	0.425	0.422	0.33278	146.934**	0.000
X4, X3, X1	0.661	0.437	0.433	0.32968	102.637**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ค่า Durbin - Watson ในตารางพบว่า ค่า Durbin - Watson เท่ากับ 1.739 อยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง และจากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่า พบว่าค่าสถิติ Tolerance ของตัวแปรมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ 0 และ ค่าสถิติ VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัว ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นตัวแปรที่อิสระต่อกัน ซึ่งถือว่าระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนโดยแสดงแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน

ตัวแปรอิสระ	B	Std.Error	Beta	Tolerance	VIF	Durbin - Watson
Constand	1.789	0.120				
X4	0.295	0.032	0.432	0.667	1.498	1.739
X3	0.168	0.038	0.234	0.521	1.920	
X1	0.078	0.027	0.130	0.718	1.392	

R= 0.661 R² = 0.437 Adjusted R² = 0.433 Std.Error of the Estimate = 0.32968 F=102.637

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$Y = 1.789 + 0.295(X4) + 0.168(X3) + 0.078(X1)$$

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = 0.661 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) = 0.437 หรือ สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 43.7

อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การกำหนดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยการทำงานในสถาบันอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน โดยพบว่างานวิจัยในประเทศไทยมีการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยครอบครัวที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของกลุ่มอายุระหว่าง 40-59 ปี (Thiantavon, 2020; Kasonbue & Sukpun 2020; Vibbluecher, 2019; Panjapol, 2015; Kitchareonkasem, 2016; Wichit, 2019) และผลการศึกษาจะสอดคล้องและแตกต่างกันตามบริบทของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าในภาพรวม พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ตำแหน่งบริหาร รายได้ต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส และโรคประจำตัว แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ Jakkhom et al. (2022) พบว่า เพศ สถานภาพสมรส สถานภาพการปฏิบัติงาน หน่วยงานสังกัด และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้าน ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานแตกต่างกัน ส่วน Thiantavon (2020) พบว่าพนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุโดยรวมไม่แตกต่างกัน และ Kasonbue and Sukpun (2020) พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพ การรับรู้ข้อมูลการเกษียณตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาการรับราชการ และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษา และรายได้ในครอบครัวแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมแตกต่างกัน ส่วน Vibbluecher (2019) พบว่า เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และลักษณะงานที่ต่างกันมีปัจจัยเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุแตกต่างกัน ส่วน อายุแตกต่างกันมีปัจจัยเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับ Panjapol (2015) พบว่า ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน และลักษณะที่อยู่อาศัย มีผลต่อลักษณะการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และ Kitchareonkasem (2016) พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ภาวะสุขภาพ ความเพียงพอของรายได้มีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ ส่วน Panjapol (2015) พบว่า ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน และ ลักษณะที่อยู่อาศัย มีผลต่อลักษณะการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในขณะเดียวกัน Wichit (2019) พบว่า อายุของพนักงาน รายได้ต่อเดือน จำนวนปีก่อนเกษียณอายุ การรับรู้ข่าวสาร

เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ มีความสัมพันธ์ต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงาน และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือร่วมกันทำนายการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงาน คืออายุของพนักงาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อน เกษียณอายุ และการมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากนี้ Chaisombut and Yana (2019) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรวัยก่อนสูงอายุ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยใช้สถิติ Chi-square และ Pearson's correlation ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้ การตรวจร่างกายประจำปี อายุ ความรู้ต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุ และทัศนคติต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุ ผลการศึกษาเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยครอบครัวในภาพรวม พบว่า ภาระหนี้สินของครอบครัว ภาระหนี้สินหลังเกษียณ และการวางแผนทางการเงินแตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน ส่วนรูปแบบครอบครัว จำนวนสมาชิกครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัว ความเป็นเจ้าของที่พัก ระยะเวลาที่ครอบครัวอาศัยในชุมชน รายได้ของครอบครัว ประเภทหนี้สิน ลักษณะหนี้สินเงินกู้ ความสามารถในการชำระหนี้ แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Kasonbue and Sukpun (2020) ที่พบว่า สัมพันธภาพ ในครอบครัวต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่รายได้ในครอบครัว แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมแตกต่างกัน ในขณะที่มีปัจจัยด้านครอบครัวบางส่วนสอดคล้องกับ Meechana et al. (2017) ที่ศึกษาความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงตำบลงดองห้วยไผ่ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุพบว่า คือ รูปแบบการอยู่อาศัย หนี้สินของครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัว อย่างไรก็ตาม Panjapol (2015) พบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัย มีผลต่อลักษณะการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่นเดียวกับ Kitchareonkasem (2016) รูปแบบครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ และ Wichit (2019) พบว่า การมีส่วนร่วมในสังคมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงาน

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบปัจจัยการทำงานภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานภาพรวม ระดับต่ำถึงปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.609 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้านอยู่ระหว่าง 0.421 - 0.575 และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จากตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร พบว่า 3 ตัวแปรตามลำดับคือ ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน ด้านทักษะทางวิชาชีพ ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานภาพรวม

ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานทั้งภาพรวมและรายด้าน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถาบันการศึกษาได้ใช้ชีวิตในการทำงาน และชีวิตส่วนตัวภายนอกองค์การอย่างสมดุล ผู้ปฏิบัติงานได้รับการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยง การที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อนหรือได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับ Wongwiwat and Charoenwiriakul (2020) ที่พบว่า ความสมดุลในชีวิตของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย สถานะทางสุขภาพ สัมพันธภาพ ในครอบครัว ผลตอบแทนและสวัสดิการ เป็นตัวแปรร่วมที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยมีอิทธิพลร่วมกับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และทัศนคติต่อการเกษียณอายุ

ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในการทำงาน ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานทั้งภาพรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรของสถาบันการศึกษา ได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงานและสมาชิกในครอบครัวของตน สอดคล้องกับ Jaikhamwang et al. (2021) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมพฤติกรรมที่พึงประสงค์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุร่วมกันทำนายการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุของวัยทำงานตอนปลาย ได้ร้อยละ 38.1 โดยมีการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด สามารถทำนายได้ถึงร้อยละ 21.5 เช่นเดียวกับ Nopnarin and Kanokthet (2020) ที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม เป็นตัวแปรร่วมพยากรณ์ การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้ร้อยละ 68.3 โดยเป็นตัวแปรร่วมกับทัศนคติ

ต่อการเตรียมความพร้อมการเป็นผู้สูงอายุ ความรู้ เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการเป็นผู้สูงอายุ และอายุ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Wichit (2019) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือร่วมกันทำนาย การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงานการเคหะแห่งชาติซึ่งเป็นพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานใหญ่ และเป็นปัจจัยร่วมกับอายุของพนักงาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ นอกจากนี้ Yutthaphonphini et al. (2017) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ และจากการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของบุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐและบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดชลบุรี พบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของบุคลากรไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน โดยพบว่าปัจจัยอิทธิพล ที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุสูงสุด คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม เพื่อเกษียณอายุ รองลงมาคือการสนับสนุนทางสังคม ทักษะต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และการศึกษาสูงสุด ตามลำดับ

ด้านทักษะทางวิชาชีพ ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานทั้งภาพรวมและด้านความสัมพันธ์ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและ ด้านเศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยสายวิชาการจะปฏิบัติตาม พันธกิจอุดมศึกษาทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสายสนับสนุน จะปฏิบัติงานตามภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันการศึกษา และงานที่ปฏิบัติอยู่นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ บุคลากรของสถาบันการศึกษาได้ใช้และพัฒนาทักษะความรู้อย่างแท้จริงและรวมถึงการมีโอกาสได้ทำงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญ และมีความหมาย สอดคล้องกับ Wongwivat and Charoenwiriyakul (2020) ที่พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านวิชาชีพ การช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นตัวแปรร่วมที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อการเตรียมความพร้อม ก่อนการเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยมีอิทธิพลร่วมกับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสมดุล ในชีวิตของบุคลากรและทัศนคติต่อการเกษียณอายุ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน เช่น กรมกิจการผู้สูงอายุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวางแผนและการจัดรูปแบบการเตรียมความพร้อม ก่อนเกษียณอายุการทำงาน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมประชากรเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริม การขยายโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ การพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารทางการเงิน เป็นต้น

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าในสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างอาชีพหรือทำงานต่อหลังเกษียณอายุงานได้ ผลการศึกษายังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บร้อยละ 45.8 อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ที่มีรายได้พอเพียงแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 28.5 และมีรายได้ไม่พอเพียงและมีหนี้สินร้อยละ 21.5 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ สอดคล้อง กับดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (The National Retirement Risk Index :NRRI) ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดระดับความพร้อม หรือไม่พร้อมของประชากรในประเทศไทยหลังเกษียณ โดยพบว่าตัวเลขความพร้อมด้านการเงินค่าเฉลี่ยของประเทศ มีความพร้อมต่ำกว่าร้อยละ 40 และการสำรวจการใช้จ่ายของครัวเรือนสูงวัย พบว่าจำนวนเงินที่จะเพียงพอที่จะดำรงชีพได้หลังเกษียณ คือ 3 ล้านบาทต่อคน และจำนวนเงินใช้จ่ายต่อเดือนอยู่ที่ 6,000-7,000 บาท แต่จากการสำรวจพบว่าปัจจุบันมีการใช้จ่าย ต่อเดือนจำนวน 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงต้องสร้างความตระหนักรู้ถึง ประโยชน์ของการออม รวมทั้งต้องมีบทบาทในการสนับสนุนทักษะทางการเงินของประชาชน กำหนดนโยบายส่งเสริม ให้คนมีทักษะและความรู้ทางการเงิน รวมทั้งส่งเสริมให้มีเครื่องมือการลงทุน ระบบการออมภาคบังคับ เป็นต้น (Budsaratragoon, 2022) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า บุคลากรในสถาบันการศึกษาเป็นผู้มีโรคประจำตัวถึงร้อยละ 41.8 และอาจมีโรคประจำตัวมากขึ้นเมื่อเกษียณอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงต้องสร้างความตระหนักรู้และความรอบรู้ ถึงการสร้างสุขภาวะที่ดี การพัฒนาระบบการบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่

จากผลการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว พบว่าบุคลากรในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีรูปแบบครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวอาศัยกับคู่สมรสและบุตร ร้อยละ 37.2 อาศัยอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ 14.8 และครอบครัวขยาย 16.2 ซึ่งในกลุ่มนี้จะมีบุคคลในครอบครัวดูแลในขณะที่มีผู้ที่อาศัยอยู่ครอบครัวเดียวหรือคนเดียวถึงร้อยละ 31.8 และในกรณีที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีเพียงคนเดียวมีร้อยละ 15 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงต้องเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองมีความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต วางแผนการเงิน วางแผนอาชีพ เพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดี และผลการศึกษาเกี่ยวกับหนี้สินของครอบครัว พบว่าบุคลากรในสถาบันการศึกษามีหนี้สินผูกพันหลังเกษียณ ร้อยละ 19.8 ผลการศึกษาด้านการวางแผนทางการเงิน พบว่าไม่มีการวางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุ ร้อยละ 38.2 เนื่องจากยังไม่เห็นความจำเป็นหรือความสำคัญของการวางแผน ร้อยละ 58.8 และ ขาดความรู้ในการวางแผน 41.2 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนทักษะการวางแผนทางการเงินเพื่อให้การวางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุเพิ่มมากยิ่งขึ้นดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

2. ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญกับการดูแลบุคลากรในสถาบันการศึกษา โดยวางแผนการจัดสวัสดิการให้ครอบครัวถึงเลิกจ้างเมื่อเกษียณอายุการทำงาน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี หรือการจ้างงานหลังเกษียณเนื่องจากมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 37.5 ปริญญาโทร้อยละ 39.3 และปริญญาเอกร้อยละ 17.3 บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและสมรรถนะในการทำงาน สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยในการทำงานด้านทักษะทางวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานในภาพรวม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาจึงควรมีการอบรม พัฒนาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ทำทนายความรู้ความสามารถอยู่เสมอ และส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอย่างสม่ำเสมอ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงาน เพื่อให้สามารถมีสมรรถนะในการทำงานภายหลังเกษียณอายุงานได้ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และมีเศรษฐกิจหรือการเงินที่ดี

2.2 ปัจจัยในการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ไม่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานในภาพรวม อย่างไรก็ตามส่งผลต่อด้านจิตใจ สถาบันการศึกษาจึงควรกำหนดนโยบายให้ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเสนอผลงานเพื่อความก้าวหน้า มอบหมายงานที่ใช้ความสามารถสูงขึ้น มีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อให้บุคลากรประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามสมควรแก่ความสามารถ และเกิดความรู้สึกรับรู้มั่นคงในการปฏิบัติงาน

2.3 ปัจจัยในการทำงานด้านการทำงานร่วมกันและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานในภาพรวมและรายด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรและเพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน ได้รับทราบปัญหาในงาน เปิดโอกาสได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถจัดระบบและกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม หรือสามารถปฏิบัติงานที่ต้องมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้

2.4 ปัจจัยในการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตในการทำงานและชีวิตครอบครัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานทั้งในภาพรวมและรายด้าน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก สถาบันการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้บุคลากรสามารถจัดสรรเวลาการทำงานและเวลาส่วนตัวอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรมีเวลาว่างสำหรับครอบครัว เวลาพักผ่อน งานอดิเรก สังสรรค์และท่องเที่ยว สามารถวางแผนการทำงานและชีวิตส่วนตัวล่วงหน้าได้ สามารถจัดสรรให้มีเวลาสำหรับในวันหยุด พักผ่อนนอกเวลางานได้อย่างเหมาะสม

3. บุคลากรในสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานจากผลการศึกษาพบว่า การเกษียณอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่เกษียณอายุในหลายด้าน เนื่องจากต้องเข้าสู่ภาวะวัยสูงอายุด้วย ซึ่งผลกระทบเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้เกษียณหรือแม้แต่การดำเนินชีวิตอย่างมาก ผลกระทบจากการเกษียณอายุการทำงานดังกล่าวข้างต้น อาจส่งผลต่อผู้เกษียณอายุที่ขาดการวางแผนการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุการทำงานที่ดีซึ่งอาจเกิดภาวะตึงเครียดเศร้าหมอง และนำไปสู่ปัญหาสุขภาพที่รุนแรงต่อไปได้ เนื่องจากผู้เกษียณอายุไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทันทีภายหลังเกษียณได้ (Benchawan, 2015) จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุการทำงานเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมด้านร่างกายค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ความพร้อมทางด้านร่างกายเป็นการรับรู้สภาพทางร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าตนไม่ต้องพึ่งยารักษาหรือการรักษาทางการแพทย์ เป็นต้น ดังนั้น บุคลากรจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดความเจ็บป่วยตามร่างกาย และไม่กระทบต่อการทำงานหรือการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน นอนหลับอย่างเพียงพอ สร้างความคิดเชิงบวกและพึงพอใจที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวันได้สำเร็จ และพึงพอใจกับความสามารถในการทำงาน

3.2 การเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ความพร้อมด้านจิตใจเป็นการรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต บุคลากรจึงควรฝึกฝนตนเองให้คิดเชิงบวกพึงพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ ฝึกสมาธิในการทำงาน ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น

3.3 การเตรียมความพร้อมด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ความพร้อมด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต บุคลากรจึงควรสร้างความสัมพันธ์หรือผูกมิตรกับผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ร่วมงานในมหาวิทยาลัย หรือเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีความคิดเชิงบวกกับสภาพแวดล้อม บ้านเรือนที่อยู่อาศัย การรับรู้ข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

3.4 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเป็นการวางแผนรายได้ การใช้จ่ายเงินให้สมดุลระหว่างรายรับ และรายจ่าย การเตรียมสะสมเงินออม และทรัพย์สิน เพื่อให้ฐานมั่นคงก่อนวัยเกษียณอายุการทำงาน ดังนั้น บุคลากรจึงควรจัดการงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย หลังเกษียณอายุการทำงานอย่างรอบคอบ สามารถจัดการงบประมาณและรายรับ-รายจ่ายได้อย่างเหมาะสมหากแผนการเงินหลังเกษียณอายุมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุการทำงานได้โดยไม่เดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ควรวางแผนการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย หรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น หลังเกษียณอายุการทำงานได้โดยไม่กระทบกับการดำรงชีวิตปกติ หรือวางแผนการลดรายจ่ายสำหรับสิ่งที่ไม่จำเป็นลง ควรมีการเตรียมเงินสำรองหรือเงินสะสมทรัพย์ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตหลังการเกษียณอายุการทำงาน ควรมีเงินสำรองสำหรับค่ารักษาพยาบาล รวมถึงเงินฉุกเฉินเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่คาดคิดขึ้น และ ควรมีหลักทรัพย์ที่มั่นคงกรณีอายุมากขึ้น บุคลากรจะยังมีเงินไว้ใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถขยายผลการศึกษาไปสู่การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา หรือองค์การประเภทอื่น และเป็นข้อมูลในการวางแผนระดับบุคคล ระดับหน่วยงานหรือระดับประเทศสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุการทำงานต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว และ ปัจจัยการทำงานของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ยังมีตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องตามบริบทขององค์การที่อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ปัจจัยองค์การ ปัจจัยทางสังคมหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุการทำงานของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งสามารถนำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรกำกับเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างตามบริบทขององค์การ และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Benchawan, P. (2015). The Preparation before The Retirement. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(1), 82-92. [In Thai]
- Budsaratragoon, P. (2022, September 5). 'Chula' points out that Thai people save little money, readiness after retirement is less than 40%. Matichon. https://www.matichon.co.th/economy/news_3545355. [In Thai]
- Chaisombut, D., & Yana, B. (2019). Factors related to the preparation for aging among pre-aging population. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 29(3), 131-143. [In Thai]
- Chewasopit, W. (2019). Aging society: the changed marketing factor. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(1), 38-54. [In Thai]
- Department of Older Persons. (2021, March 7). *Older statistics*. Department of Older Persons <http://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/335> [In Thai]
- Development of Order Person. (2021, June 21). *Current aging society and economy In Thailand*. Development of Order Person. <https://www.dop.go.th/th/know/15/926> [In Thai]
- Jaikhamwang, N., Panyanuwat, A., Ountapan, N., Thanawat, T., Udplong, A., & Intuwong, T. (2021). Readiness preparation for aging approach of the government officials in education, Uttaradit province, Thailand. *Journal of Health Science*. 30(Supplement 3), 454-463. [In Thai]
- Jakkhom, Y., Suywong, S., & Mongkam, J. (2022). The preparation for retirement of supporting personnel of faculty of medicine Khon Kaen University. *Journal of Chandrakasemsan*. 28(1), 141-156. [In Thai]
- Karakate, U., & Khetkan, P. (2019). The study of preparation before entering the elderly society. *Journal of Social Sciences Mahamakut Buddhist University*, 2(2), 75-89. [In Thai]
- Kasonbue, N., & Sukpun, P. (2020). Pre-retirement preparation of support staff of Suan Dusit University. *Academic journal Phranakhon Rajabhat University*. 11(1), 281-295. [In Thai]
- Kerdjang, P., & Thamma-apipon, S. (2018). Lifestyle and adaptation of retired teachers in Malaiman School Group. Nakhon Pathom Province. *Journal of Liberal Arts, Prince Songkla University*. 10(2), 395-410. [In Thai]
- Kitchareonkasem, P. (2016). Preparation for retirement of pre-aging employees at Krung Thai Bank. *Integrated Social Science Journal*, 3(2), 15-43. [In Thai]
- Marketeer Team. (2022, July 25). *Statistics of the Thai elderly in 2022, the number of elderly people continues to increase but the birth rate is low*. Marketeer. <https://marketeeronline.co/archives/272771> [In Thai]
- Meechana, P., Khansakorn, N., Silawan, T., Rawiworakul, T., & Phijaisanit, P. (2017). Readiness of pre-aging population for quality aging society in Nongyasai Sub district, Nongyasai District, Suphanburi Province. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 11(1), 259-271. [In Thai]
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *Personnel information*. MHESI. https://info.mhesi.go.th/homestat_stf.php [In Thai]
- Nopnarin, W., & Kanokthet, T. (2020). *Factors Influencing the Elderly Retirement Preparation Behavior in Muang District, Phitsanulok Province* [Doctoral dissertation]. Naresuan University. [In Thai]
- Onthaisomg, C., Sornkla, K., Suebsun, S., & Promsuan, W. (2020). The preparation for entering the aging society of the population in Mueang District, Surin Province. *Journal of Nursing and Health Care*, 38(2), 53-62. [In Thai]

- Pangsir, M., & Wanaratwichi, C. (2020). The preparation for active aging among pre-aging population. *Journal of Phrapokklao Nursing College*, 31(2), 213-223. [In Thai]
- Panjapol, C. (2015). *Preparing for the Old Age: A Case Study from Office of the Permanent Secretary Ministry of Public Health (Central)* [Master's thesis]. Thammasat University. [In Thai]
- Rangsunnoen, G. (2011). *Factor analysis with SPSS and AMOS for research*. SE-Education. [In Thai]
- Silpcharu, T. (2020). *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS* (18th ed). SR Printing Mass Product. [In Thai]
- Tangtipongkul, K. (2019). *Expansion of employment opportunities for the elderly in the private sector In Thailand*. Setthasarn. <http://www.setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/20/> [In Thai]
- Technical Promotion and Support Office. (2016). *Strategies to Promote Financial Saving in Adulthood to Prepare for Seniorhood*. Technical Promotion and Support Office. <http://tpso4.m-society.go.th/images/DatabaseTPSO4/Research/2559/Saving.pdf> [In Thai]
- Thiantavon, K. (2020). *The Study of the pre-retirement preparation model of provincial electricity authority employees, area 1, Central Region, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province* [Master's thesis]. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. [In Thai]
- Tipwong, N., & Suppapatiporn, S. (2017). Quality of life and preparation for quality aging, Society of Registered Nurses of private hospital, Bangkok Metropolis. *Chula Med*, 61(1), 103-115. [In Thai]
- United Nation. (2015). *World populations ageing2015*. Author.
- Vibbluecher, C. (2019). *The preparation toward the retirement of the private-run staffs in the Nonthaburi Province*. Master Degree in Business Administration for Excellence. http://www.excmba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-1-2_1603764886.pdf [In Thai]
- Wichit, A. (2019). Preretirement preparation of officer in the national housing authority: A case study of officer in head office. *Humanities and social sciences journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 8(1), 27-39. [In Thai]
- Wongwiwat, P., & Charoenwiriyaikul, C. (2020). Retirement preparation of staff in Suan Sunandha Rajabhat University. *Journal of the Association of Researchers*, 24(3), 348-361. [In Thai]
- Yutthaphonphini, P., Thanee, V., Chuanchaisitt, T., Boonkurd, C., & Rattananon, S. (2017). *A comparison of retirement preparation between public and private universities personal in Chonburi province*. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=51&ReclId=761&obj_id=6681&showmenu=no [In Thai]